

*PhDr. Martin Starý
Department of Modern Languages and Literatures
College of Arts & Sciences
1136 Oldfather Hall
University of Nebraska-Lincoln
NE 68588-0315, USA*

VÝROČNÍ ZPRÁVA O LEKTORSKÉ ČINNOSTI 2012/2013

Čeština na UNL, univerzitě v Lincolnu v Nebrasce je vyučována v rámci Katedry moderních jazyků a literatury – nikoli, jak je tomu na jiných univerzitách, kde jsem měl možnost působit, např. Princeton University, NJ či University of Michigan, Ann Arbor, MI, v rámci Katedry slovanských jazyků a literatury. Studenti Lincolnské univerzity mají v rámci jazykového požadavku (Language Requirement) povinnost absolvovat čtyři semestry výuky cizího jazyka dle vlastní volby – pozice češtiny tak v konkurenci ostatních jazyků není nikterak jednoduchá. Zejména vzhledem k dominantnímu postavení španělštiny (volba cca 80 % studentů), němčiny (cca 10 % studentů) a do jisté míry i francouzštiny. Další skupinou jazyků, které jsou dotovány prostřednictvím rozličných grantů, jsou jazyky zemí, které se stále ještě pro USA jeví jako problematické, tj. např. čínština či arabština. Čeština se vyučuje na UNL především díky úsilí a podpoře místní, velmi silné komunity původně českých obyvatel, která se i mnoha dalšími prostředky (české festivaly, taneční večery, zájmové organizace, české kavárny a restaurace apod.) snaží udržovat jazyk a kulturní povědomí nastupujících generací.

Univerzitní program češtiny na UNL má již téměř stoletou tradici a v současnosti je uskutečňován jednak díky vládnímu Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí a aktivnímu přístupu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, především však díky nadaci Czech Language Foundation (CLF), která český program finančně zajišťuje na místě (plat lektora; stipendium \$300 každému studentovi za dokončený semestr). Lze bez nadsázky konstatovat, že bez iniciativy těchto organizací a obrovského entuziasmu ze strany CLF by český program na UNL existoval, jestliže vůbec, ve velmi okleštěné podobě.

Čeština má aprobaci k výuce kurzů Czec 101/102, Czec 201/202, Czec 301/302 – Representative Authors I, II. Jako nadstavbový kurz existuje Czec 398, který je určen pro pokročilé studenty jako konverzační cvičení a studium reálií. Studenti mohou získat tzv. „minor“, certifikát, který se uděluje po absolvování minimálně šesti semestrů výuky českého jazyka, literatury a reálií. Získání „major“ studium češtiny na UNL neumožňuje, stejně tak, zcela logicky, není poskytován program v doktorském studiu.

V akademickém roce 2012/2013 studovalo kurzy češtiny a české literatury dohromady 35 studentů a studentek všech ročníků, počínaje prvním (*Freshmen*) a konče posledním (*Seniors*). Jednalo se o studenty pregraduální (*undergraduates*) i (post)graduální (*graduates*).

Na katedře moderních jazyků UNL jsem v akademickém roce 2012/2013 působil jako lektor s plným úvazkem. Dle smlouvy s univerzitou tvořila 92 % úvazku samotná výuka a 8 % bylo vyhrazeno souvisejícím činnostem, spojených zejména s vedením Komenského klubu (Komensky Club).

Co se týče výuky, úvazek specifikoval 22 kreditních hodin v následujícím rozložení:

Zimní semestr 2012	Czec 101	5 hodin
	Czec 201	3 hodiny
	Czec 301	3 hodiny
Letní semestr 2013	Czec 102	5 hodin
	Czec 202	3 hodiny
	Czec 302	3 hodiny

Realita však obnášela ještě 2 hodiny vyhrazené pro individuální studenty (*Independent Reading/Independent Studies*), a to jak v zimním, tak v letním semestru. K tomu je nutno připočítat mandatorních 6 hodin konzultačních hodin. K mým povinnostem dále patřilo vypracování sylabu všech kurzů; tvorba mluvnických cvičení; příprava průběžných, polosemestrálních i závěrečných testů; průběžné i závěrečné hodnocení studentů.

Základním materiálem ve výuce byla učebnice: I. Rešková – M. Pintarová: *Communicative Czech Elementary / Communicative Czech Intermediate*, Praha 2006, 2009. Pro prezenční kurzy jsem dále používal doplňkové materiály a podklady například z těchto učebnic:

K. Hronová, M. Turzíková: *Čeština pro cizince – Základní kurz*, Praha 1998
J. Cvejnová: *Pracovní sešit k základnímu kurzu*, Praha 2000
M. Turzíková: *Čeština pro cizince – nástavbový kurz I*, Praha 2002
M. Čadská: *Čeština pro cizince – nástavbový kurz II*, Praha 2001
M. Čadská, M. Turzíková: *Čeština pro cizince – Nástavbový kurz pro humanitní obory*, Praha 1998
H. Confortiová, M. Turzíková: *Čeština pro pokročilé*, Praha 2003
L. Holá: *New Czech Step By Step*, Praha 2004
L. Holá: *Czech Express 1,2*, Praha 2006
O. Parolková, J. Nováková: *Czech for Foreigners*, Praha 1992
Z. Palková: *Cvičebnice české výslovnosti pro cizince*, Praha 1973

Jako reprezentativní autory v kurzu 301-302 jsme studovali a rozebírali díla K. H. Máchy, K. J. Erbena, K. H. Borovského, J. Karáska, V. Vančury, K. Čapka, F. Halase, J. Orteny, J. Seiferta a J. Škvoreckého.

Se studenty *Independent studies* jsme studovali dílo L. Fukse, I. Klímy, B. Hrabala, M. Kundery a V. Havla.

Pro všechny úrovně kurzů jsem hojně využíval dalších audio/video pomůcek, např. animovaný komplet *Maxipes Fík*; videa *Praha – klenot Evropy*, *Česká republika a UNESCO*; české písně (P. Skoumal, J. Burian, M. Prokop, V. Mišík, V. Merta); obrazové materiály – mapy, kalendáře, obrázky; stolní hry – pexeso, scrabble, apod.

Ve výuce jsem kladl velký důraz na samostatné aktivity studentů – nedílnou součástí seminářů 201/202 a 301/302 byly například studentské aktuality z českých zemí. Soustředil jsem se samozřejmě na spisovný jazyk, ale exkurz do oblasti nespisovného jazyka (například pražské mluvené češtiny), slangu či argotu nebyl výjimečný (zejména v kurzech 202-302).

Velké úsilí jsem věnoval prezentacím z reálií, kultury a historie v rámci tzv. kulturních pátků, během nichž probíhala samostatná prezentace studentů a následná diskuse. Mezi jednotlivá témata patřily například: vysoké školství v ČR; odborná literatura pro studium češtiny; milníky české historie (1848-1918-1938-1948-1968-1989); čeští „písničkáři“ (Merta, Hutka, Janoušek, Burian, Dědeček); geografický význam ČR v Evropě, historie ustavení Československa; Velikonoce v ČR: náboženství, kulturní zvyky, barvení vajec, koledy.

Samozřejmostí se stala individuální práce se studenty specifického zaměření (např. orientace na husitské hnutí, žurnalismus, psychologii); poskytování doporučení na stipendia; překlady dokladů vyžadovaných českými partnery v případě různých zahraničních aktivit studentů; příprava studentů na letní kurzy češtiny v České republice (UJOP UK); příprava studentů na letní turistický pobyt v ČR.

Vybavení učeben pro výuku je na dobré úrovni, záleží na aktuálním přidělení místností. Ve většině výukových prostor je počítač, projektor, audio-video nosiče, připojení k síti a univerzitnímu portálu Blackboard. Lektor používá kancelář, kterou sdílí s dalšími jedním až dvěma instruktory, k dispozici má internet a společnou katedrální tiskárnu, kterou může do určitého limitu využívat. V tomto ohledu velmi záleží na osobní iniciativě lektora – fungování počítače je podmíněno úzkou spoluprací s IT oddělením, nastavení limitu kopií pro tiskárnu lze po dohodě navýšit, vybavení kanceláře ovlivnit žádostmi apod.

K dispozici je také jazykové centrum UNL včetně knihovny s odbornou a klasickou českou literaturou a filmotékou. V této souvislosti se musím zmínit o faktu, že jsem značné množství času a úsilí věnoval katalogizaci českých výukových materiálů v jazykovém centru a selekci video nahrávek pro následnou digitalizaci.

Organizace českého kulturního programu v rámci **Czech Komensky Club**, jehož jsem byl zvolen a ustaven poradcem, jistě přesáhla více než deklarovaných 8 % mého úvazku.

V rámci pozice poradce jsem spoluorganizoval velké množství kulturních i jiných aktivit, jejichž hlavním účelem je podpora a propagace českého jazyka a kulturního dědictví České republiky. Jako jeden z nejdůležitějších úvodních počinů uvádím svolání ustavující schůze Komenského klubu a volbu nového vedení (jehož oficiálními výkonnými členy se stávají studenti). Předsedou se stal Carter Hulinsky. Po celý rok jsem editoval, spolu s Olivíí Johnson, časopis **Náš Svět** – Newsletter of the Komensky Club, do něhož jsem i přispíval: pojednáním „Já a čeština v USA“ (č. 94, listopad 2013), „Volby v ČR“ (č. 95, únor 2014). *Náš Svět* je v současné době distribuován, elektronicky i v papírové verzi, organizacím i jednotlivcům české komunity nejen v Nebrasce, ale v celých Spojených státech, včetně muzeí a dalších institucí spojených s českým dědictvím.

Celoročně jsem organizoval, v rámci aktivit Komenského klubu, projekce českých filmových klenotů, jejichž účastníky byli nejen studenti českého programu, ale i studenti z celé univerzity, jakož i veřejnost zájímající se o českou kulturu. Program vždy sestával z mé úvodní přednášky, samotné projekce a následné diskuse. Filmové projekce se setkaly s velkým úspěchem a proběhly v tomto pořadí: M. Forman – Goya's Ghost; M. Forman – Hoří má panenko; J. Svěrák – Kolja; L. Rychman – Starci na chmelu; J. Menzel – Rozmarné

léto; J. Herz – Spalovač mrtvol; J. Menzel – Skřivánci na niti; J. Menzel – Ostře sledované vlaky; J. Hřebejk – Pelíšky.

Aktivita, které s výukou češtiny souvisí, nicméně ji i přesahují, probíhají po celý rok. Zmínil bych se o těch nejvýznamnějších.

V polovině srpna, tedy okamžitě po mém přiletu do Lincolnu, jsem se aktivně zapojil do *Welcome Big Red Show*, což je nabídkový veletrh studijních programů na UNL. Důležitý je pro studenty zejména prvních ročníků, kteří mají možnost se akademicky zorientovat, avšak i pro studenty vyšších ročníků, kteří ještě nejsou rozhodnutí, jaké kurzy si daný akademický rok zapíšu. Stánek propagující česká studia a Czech Komensky Club byl v permanentním obležení, neboť studentů s českými kořeny je na UNL překvapivě mnoho.

Kanceláří mezinárodních styků (*International Affairs*) je každoročně v listopadu pořádán *International Food Bazaar*, tedy prodejní gastronomická prezentace všech mezinárodních komunit, které na UNL aktivně působí. Česká kuchyně se v rámci univerzitního dne světového kulinářství představila typickými českými jídly, na jejichž přípravě se studenti podíleli, tedy gulášem, knedlíky a koláči.

Během října, po setkání s Rosie Johnston, jsem začal rozvíjet plán na návštěvu Národního českého a slovenského muzea a knihovny (*National Czech & Slovak Museum & Library*) v Cedar Rapids, Iowa. Poznávací výjezd se uskutečnil na přelomu listopadu a prosince, zúčastnilo se jej pět studentů prvního ročníku a myslím, že se jednalo o jednu z nejúspěšnějších akcí roku 2012. Rosie Johnston, Oral History Project Coordinator, nám zajistila volný vstup, výklad pro exhibici děl Alfonse Muchy, navštívili jsme muzeum, knihovnu, České Vánoce. Celková „česká atmosféra“ na studenty hluboce zapůsobila.

V březnu jsme se studenty podnikli exkurzi do České knihovny (*Bohemian Library*) a české kavárny (*Bohemian Cafe*) v Omaze.

Každoroční festival *Big Red Road Show*, určený pro studenty středních škol, kteří se rozhodují mezi nabídkami různých univerzit, se tento rok konal v březnu v Omaze. Prezentace českého programu v rámci propagace studijních programů na UNL probíhala formou seznamování středoškoláků s výukou češtiny, s českým kulturním programem, s Komenského klubem, podmínkami výuky – např. již zmíněný příspěvek 300 amerických dolarů, učebnice zdarma a malé studijní skupiny zaujaly mnoho potenciální studentů.

Jazykový veletrh (*Language Fair*) je další každoroční univerzitní akcí. Je pořádán Katedrou moderních jazyků a literatury v dubnu a tentokrát se jedná o představení jazykových kurzů na půdě univerzity, konkrétně v prostorách Michigan Union. Český program zaujal budoucí studenty loutkovým divadlem, českými lidovými písněmi a také přednáškami – mini lekcemi, které jsem pro středoškoláky během dne vedl.

Samostatnou kapitolou podpory českého kulturního dědictví v Nebrasce jsou organizace zabývající se odkazem českého kulturního dědictví. Z nich jsou pro udržování českých tradic v Lincolnu a okolí nejdůležitější dvě: zastřešující *Nebraska Czechs*, a místní *Lincoln Czechs*. Velmi blízkými jsou také *Nebraska Czechs of York* a *Nebraska Czechs of Omaha Cultural Club*.

Nejprestižnějšími akcemi pro tyto organizace jsou české festivaly, proto jsme se těchto festivalů se studenty účastnili, na organizaci některých se podíleli a jeden dokonce založili! V říjnu to byl 8. ročník *York October Czechfest*, který jsme nadchli naší polkou a na kterém jsem představil sebe a český program během úvodních vystoupení. První ročník *Czech-A-Palooza* se konal 5. dubna jako samostatná iniciativa Czech Komensky Club, jenž také byl výhradním pořadatelem. Na organizaci květnového 44. ročníku *Lincoln Czech Festival* se Czech Komensky Club podílel. Hlavními body českých festivalů jsou obvykle české jazykové mini lekce, výuka hry na akordeon – případně soutěž, prodej koláčů, českých knih, atlasů a map, orientace v rodokmenech, tancování polky – případně soutěž, vyhodnocení nejlépe zhotoveného kroje a především volba královny krásy, kterou má každé město, které festival pořádá, jakož i stát Nebraska (na ten nejvyšší stupeň pak vystoupí celoamerická Miss Czech/Slovak US Queen). Především jde však o setkávání Čechů všech generací.

Kontakt s rodilými Čechy či spíše jejich potomky je nedílnou součástí práce lektora na Lincolnské univerzitě v Nebrasce. Ve spolupráci s Czech Komensky Club se mi tato práce, troufám si říct, více než dařila. S Lincoln Czechs jsme byli v kontaktu celoročně, účastnili jsme se jejich zasedání a různých aktivit. Mezi deset aktivních místních organizací Nebraska Czechs se poprvé v historii zařadil UNL Czech Komensky Club jako samostatná jednotka. Myslím, že toto jsou velmi povzbudivé úspěchy české studentské komunity na UNL, které zakládají nadějně vyhlídky do budoucnosti.

Jedním z patrných rysů výše uvedeného může být i skutečnost, že jsem tři z mých studentů měl možnost uvítat během června a července v České republice. Letních kurzů češtiny v Praze organizovaných UJOP UK se účastnili Olivia Jonson, Stephen Lahey a Bryon Dvorak. Další studenti, např. Carter Hulinsky a Sasha Denton, jsou připraveni se účastnit v roce 2014.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že program výuky českého jazyka, literatury, kultury a reálií na Lincolnské univerzitě má pro zachování českého kulturního dědictví v Nebrasce zásadní význam. Program samotný, včetně aktivit Komenského klubu, je jakýmsi centrem dění, oficiální institucí, která mnoho aktivit udržující český odkaz zaštiťuje – a na organizaci mnoha dalších se podílí. A ústřední postavou programu je samozřejmě lektor spolupracující s univerzitou, se studenty a s českou komunitou. Potenciál dalšího růstu programu podpory českého kulturního dědictví je obrovský (vždyť téměř 20 % obyvatel Nebrasky se hrdě hlásí k českým kořenům). Práce lektora přináší vnímavému učiteli a poradci velké zadostiučinění. Nezbyvá mi než popřát budoucím lektorům mnoho úspěchů.

Z pozice lektora MŠMT musím vyjádřit hluboké poděkování profesorce Mile Saskove-Pierce, vedoucí Katedry ostatních jazyků, za její dlouholetou intervenci pro český program v rámci univerzity, a Laynu Piercovi, prezidentovi CLF, za jeho podporu kultury českých zemí prostřednictvím této nadace. Z pohledu osobního musím podotknout, že bez jejich vřelého přijetí a pomoci bych mnohem složitěji pronikal do prostředí české komunity, mnohem obtížněji se adaptoval na velmi specifické prostředí amerického Středozápadu, a také mnohem nesnadněji nesl občasnou tíhu samoty.

PhDr. Martin Starý

National Czech & Slovak Museum & Library, Cedar Rapids, 1.12.2012

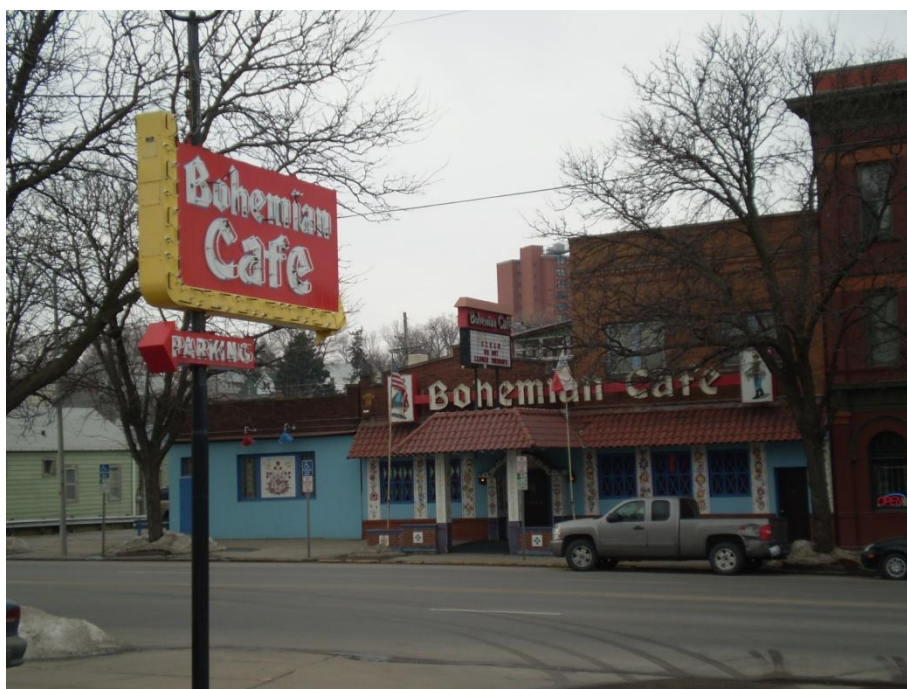
zleva: Bryon, Carter, Laura, Linda, Sasha, Rani, Martin

vzadu: český vánoční strom

Výuka v kurzu Czech 102 – Sasha Denton & Lauren Geppi

Bohemian Cafe, Omaha – výborná svíčková, skvělý guláš, 5.3.2013

York October Czech Fest – tančí se samozřejmě polka, 21.10.2012